



## Plašāks apraksts - Atlīdzība par darbspēju zaudējumu

Publicēts: 18.01.2021.

### KAM IR TIESĪBAS SAŅEMT



Atlīdzību par darbspēju zaudējumu var saņemt sociāli apdrošināta persona (darba ņēmējs), kurai sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai konstatēto arodslimību Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija (VDEĀVK) noteikusi darbspēju zaudējuma pakāpi sākot no 25%.

Nelaimes gadījumu darbā apstiprina [Valsts darba inspekcijā](#) reģistrēts akts par nelaimes gadījumu darbā.

Saslimšanu ar arodslimību apstiprina VSIA Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīcas Aroda un radiācijas medicīnas centra ārstu komisijas arodslimībās izdots atzinums par saslimšanu ar arodslimību.

Arodslimības gadījumā apdrošināšanas atlīdzību var saņemt, ja persona ir bijusi apdrošināta pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām vismaz trīs gadus.

Ja darbspēju zaudējums noteikts robežās no 10% līdz 24%, apdrošināšanas atlīdzību saņemt nevar, bet ir tiesības saņemt [papildu izdevumu kompensāciju](#) par ārstēšanās un rehabilitācijas izdevumiem sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību, ja tādi radušies.

### KĀ APRĒĶINA



Nosakot apdrošināšanas atlīdzības apmēru ņem vērā :

pieprasītajam aprēķināto vidējo apdrošināšanas iemaksu algu,

VDEĀVK noteikto darbspēju zaudējuma pakāpi un tam atbilstošo darbspēju zaudējumu procentos.

Mēneša vidējo apdrošināšanas iemaksu algu aprēķina par 36 mēnešu periodu, kurā personai bijusi lielākā algu summa pēdējo piecu gadu laikā pirms apdrošināšanas gadījuma iestāšanās dienas:

piecu gadu laikā pirms dienas, kad noticis nelaimes gadījums un par to sastādīts akts par nelaimes gadījumu darbā;

piecu gadu laikā pirms dienas, kad izdots atzinumu par saslimšanu ar arodslimību.

Mēneša vidējo algu aprēķina pēc formulas:

$$V_m = (A_1 + A_2 + \dots + A_{36}) : B, \text{ kur}$$

$V_m$  - mēneša vidējā apdrošināšanas iemaksu alga

$A_1, A_2, \dots, A_{36}$  - apdrošināšanas iemaksu algas summa

$B$  - mēneši, kuros personai ir reģistrēta iemaksu alga, kā arī mēneši, kuros vidējā alga noteikta 40 % apmērā

Aprēķinot vidējo algu, mēnešu skaitā ( $B$ ) neieskaita tos mēnešus, kuros persona nestrādāja un neguva ienākumus, jo:

bija pārejoša darba nespēja;

atradās grūtniecības un dzemdību atvaļinājumā, bērna tēvam piešķirtā atvaļinājumā, bērna kopšanas atvaļinājumā vai atvaļinājumā bez darba samaksas saglabāšanas, kas piešķirts sakarā ar nepieciešamību kopt bērnu;

saņēma dīkstāves pabalstu, dīkstāves palīdzības pabalstu, vecāku pabalsta turpinājumu, slimības palīdzības pabalstu vai atbalstu dīkstāvē esošu darbinieku, pašnodarbināto personu un patentmaksātāju atlīdzības kompensēšanai.

Ja 36 mēnešu periodā persona kādu mēnesi nav bijusi darba ņēmēja statusā vai atradusies atvaļinājumā bez darba algas saglabāšanas, tad šos mēnešu iekļauj kopējā mēnešu skaitā un algas apmēru šajā mēnesī nosaka 40% apmērā no valstī noteiktās vidējās apdrošināšanas iemaksu algas.

Aprēķinātā mēneša vidējā apdrošināšanas iemaksu alga nevar būt mazāka par 40 % no valstī noteiktās vidējās apdrošināšanas iemaksu algas.

Atlīdzības apmēru aprēķina pēc formulas:

$V_m \times I_z$
$A = \frac{\quad}{100}, \text{ kur}$
100

A - atlīdzība par darbspēju zaudējumu

$V_m$  - personas mēneša vidējā apdrošināšanas iemaksu alga

$I_z$  - atlīdzība par darbspēju zaudējumu

Formulā ievietojamo  $I_z$  lielumu nosaka saskaņā ar [tabulu](#)

Piešķirtā atlīdzība par darbspēju zaudējumu nedrīkst būt mazāka par likumā "Par valsts pensijām" atbilstošajai invaliditātes grupai noteikto invaliditātes pensijas minimālo apmēru.

No 2021.gada 1.janvāra minimālais atlīdzības apmērs personām ar invaliditāti ir:

ar 3.grupas invaliditāti – 136 *euro* mēnesī

ar 3.grupas invaliditāti no bērnības - 163 *euro* mēnesī

ar 2.grupas invaliditāti - 190,40 *euro* mēnesī

ar 2.grupas invaliditāti no bērnības - 228,20 *euro* mēnesī

ar 1.grupas invaliditāti - 217,60 *euro* mēnesī

ar 1.grupas invaliditāti no bērnības - 260,80 *euro* mēnesī

Noteikts mēnesī izmaksājamā apmēra ierobežojums. Mēnesī izmaksājama atlīdzības apmērs nedrīkst pārsniegt valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta, kāds tas noteikts personām, kuras sasniegušas pensijas piešķiršanai nepieciešamo vecumu, divdesmitpieckāršu apmēru.

No 2021.gada 1.janvāra mēnesī izmaksājamās atlīdzības apmērs nedrīkst pārsniegt 2725 *euro* (25 x 109 *euro*).

Katra gada 1.oktobrī atlīdzības apmērs tiek pārskatīts to indeksējot

Ja atlīdzības saņēmējam tiek piešķirta vecuma pensija vai izdienas pensija

Atlīdzību par darbspēju zaudējumu izmaksā līdz atlīdzības saņēmējs sasniedz likumā "Par valsts pensijām" vecuma pensijas piešķiršanai noteikto vecumu.

Pēc vecuma vai izdienas pensijas piešķiršanas atlīdzību par darbspēju zaudējumu izmaksā:

ja piešķirtās pensijas apmērs ir mazāks par atlīdzības apmēru, tad izmaksā starpību starp atlīdzības apmēru un izdienas vai vecuma pensijas apmēru;

ja piešķirtās pensijas apmērs ir vienāds ar atlīdzības apmēru vai to pārsniedz, atlīdzības izmaksu izbeidz.

Ja vecuma pensija ir piešķirta priekšlaicīgi un tā tiek izmaksāta 50% apmērā no piešķirtās vecuma pensijas, tad atlīdzību izmaksā, salīdzinot atlīdzības apmēru ar priekšlaicīgās pensijas izmaksājamo apmēru.

Ja piešķirtā priekšlaicīgā vecuma pensija vai izdienas pensija netiek izmaksāta, jo persona turpina strādāt, tad atlīdzību izmaksā piešķirtajā apmērā, nesamazinot to par izdienas vai priekšlaicīgās vecuma pensijas apmēru vai nepārtraucot tās izmaksu, ja pensijas apmērs ir lielāks par atlīdzības apmēru.

Vienlaikus nevar saņemt atlīdzību par darbspēju zaudējumu un invaliditātes pensiju.

Ja vienlaikus ir tiesības uz invaliditātes pensiju un atlīdzību par darbspēju zaudējumu, tad tiek izmaksāts viens pakalpojums – pensija vai atlīdzība, pēc personas izvēles.

Atlīdzību par darbspēju zaudējumu var saņemt:

ieskaitot atlīdzības saņēmēja Latvijas Republikas kredītiestādes vai pasta norēķinu sistēmas (PNS) kontā,  
ar piegādi atlīdzības saņēmēja dzīvesvietā.

Izbraucot no Latvijas Republikas uz pastāvīgu dzīvi ārvalstīs, atlīdzības izmaksas turpināšanai jāiesniedz tādi paši dokumenti kā pensijas izmaksas turpināšanai.

Atlīdzības par darbspēju zaudējumu izmaksu pārtrauc uz laiku, kad persona saņem bezdarbnieka pabalstu.

[Praktiskais piemērs par vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanu](#)

Kā tiek noteikti 40% no valstī noteiktās vidējās apdrošināšanas iemaksu algas

Ja vidējās algas aprēķina periodā kādu laiku nav bijis darba ienākumu tāpēc, ka persona nav bijusi darba ņēmēja, kā arī, ja persona bijusi atvaļinājumā bez darba algas saglabāšanas, šos "tukšos" mēnešus aizstāj attiecīgi ar 40% no vidējās iemaksu algas valstī.

Aprēķinā tiek ņemta vērā vidējā iemaksu alga valstī, kāda tā ir noteikta kalendāra gadā, kas beidzas gadu pirms gada, kurā iestājies apdrošināšanas gadījums (noticis nelaimes gadījums darbā vai konstatēta saslimšana ar arodslimību).

*Piemēram*, ja nelaimes gadījums darbā noticis 2021.gadā aprīlī un maijā tiek noteikti darbspēju zaudējuma % sakarā ar nelaimes gadījumu darbā un piešķirta apdrošināšanas atlīdzība, tad mēnešos, kuros persona nebija darba attiecībās, tiks piemēroti 40% no 2019.gada vidējās iemaksu algas valstī.

2019.gada vidējā apdrošināšanas iemaksu alga valstī ir 908,89 eiro un 40% no tās ir 363,56 eiro.

Ja vienlaikus ir tiesības uz invaliditātes pensiju, kā arī uz atlīdzību par darbspēju zaudējumu

---

 Piemērs

Anna saņem atlīdzību par darbspēju zaudējumu sakarā ar viņai noteikto arodslimību 175 eiro mēnesī. No 15.03.2020. Annai papildus nosaka arī 3.grupas invaliditāti ar cēloni „vispārējā saslimšana” un viņai ir tiesības uz invaliditātes pensiju, kuras apmērs ir 80 eiro mēnesī.

Tā kā tiesības saņemt ir tikai vienu pakalpojumu, tad Annai ir jāizdara izvēle, kuru pakalpojumu turpmāk viņa saņems.

---

Atlīdzība par ārstēšanās un rehabilitācijas izdevumiem sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību